

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
20/00913-2

Saksbehandler:
Filip Dominguez

Dato:
2. desember 2020

Svar på høring om endringer i forskrift om fosterhjem

1. Innledning og generelle merknader

Barneombudet viser til høringsnotat fra Barne- og familiedepartementet datert 28. september 2020, hvor departementet ber om innspill til endringer i forskrift om fosterhjem. Barneombudet takker for muligheten til å komme med innspill.

Barneombudet er positiv til endringene departementet foreslår.

- Vi mener det bør være en plikt for fosterhjemmene å ta imot opplæring underveis i plasseringen
- Vi støtter en plikt til å dokumentere vurdering av plassering i slekt eller nettverk
- Vi er fornøyde med at dagens krav til oppfølgingsbesøk videreføres

Selv om det ikke er en del av denne høringen, vil Barneombudet fremheve hvor viktig det er at barn kartlegges/utredes godt før de flyttes i fosterhjem. Fosterhjemsforeningen har også vært opptatt dette og at deres medlemmer har gitt tilbakemelding om at det barna har hatt helt andre utfordringer enn de fikk informasjon om i forkant av oppdraget. Dersom barnet ved plasseringen har utfordringer som ikke er avdekket, er det vanskelig for fosterforeldrene å tilby en god og stabil omsorgsbasis. Det er også vanskelig å vite om barnet plasseres i et hjem som kan ivareta barnets behov. God kartlegging er derfor helt avgjørende for å få til en god fosterhjemsomsorg til det beste for barna.

Barnekonvensjonens artikkel 4 pålegger staten å sette inn alle egnede tiltak for å oppfylle, respektere og beskytte rettighetene i barnekonvensjonen. Ved ny lovgivning eller ved endringer i regelverk innebærer det at myndighetene må vurdere hvilke konsekvenser ulike tiltak vil ha for oppfyllelse av barns rettigheter, altså gjennomføre en barnerettighetsvurdering.

I denne sammenheng betyr det at departementet må vurdere endringer på fosterhjemsområdet opp mot konsekvensene de ulike forslagene har for oppfyllelse av barns rettigheter. Her er det spesielt barnekonvensjonen artikkel 3, 6, 9, 12, 16, 20, 24, 25 og 39 som må vurderes. Når det skal vedtas endringer på fosterhjemsområdet plikter derfor departementet å foreta en vurdering av hvordan rettighetene påvirkes av forslagene. En slik vurdering har etter vårt syn ikke fremkommet tydelig nok i forslagene på fosterhjemsområdet den senere tid. Vi vil derfor oppfordre departementet til å foreta barnerettighetsvurderinger når nye forslag skal vurderes og fremmes i tiden fremover. Vi går gjerne i en nærmere dialog om dette.

2. Krav om opplæring

2.1 Krav om opplæring i forkant av at barnet flytter inn

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Departementet foreslår at det bør innføres krav om at fosterforeldre skal ta imot grunnleggende opplæring før et barn flytter inn i fosterhjemmet. Det foreslås at krav om grunnleggende opplæring inntas i fosterhjemsforskriftens § 3 om generelle krav til fosterforeldre. Dette innebærer at fosterhjemmet bare kan godkjennes dersom fosterforeldrene har gjennomført grunnleggende opplæring, jf. fosterhjemsforskriften § 5 tredje ledd. Barneombudet støtter krav om grunnleggende opplæring for fosterforeldre. Vi mener dette vil kunne gi fosterforeldre en bedre forståelse av oppdraget og gjøre dem best mulig i stand til å være fosterforeldre. Dette vil i tillegg kunne bidra til å forhindre brudd i fosterhjems plasseringer.

2.2 Krav om opplæring etter at barnet har flyttet inn

Departementet mener at det ikke er hensiktsmessig å stille krav i forskrift om at fosterforeldre har plikt til å motta opplæring underveis i plasseringen. Dette begrunnes blant annet med at det vil være praktisk vanskelig å sikre at fosterforeldrene gjennomfører opplæring underveis i plasseringen på samme måte som før barnet har flyttet inn. I tillegg mener departementet at spørsmål vil kunne oppstå om hvilke konsekvenser det skal få for fosterhjemmet dersom de ikke gjennomfører opplæring etter at fosterbarnet har flyttet inn. Barneombudet støtter ikke departementets vurdering under dette punkt og mener at det også bør settes krav til opplæring underveis i plasseringen. Dette vil forplikte fosterforeldrene til å kontinuerlig ta til seg veiledning og opplæring. Samtidig vil det gi fosterforeldrene rett til opplæring som er helt nødvendig for å gjennomføre omsorgsoppgavene på en god måte. Etter en tid i fosterhjemmet vil fosterforeldrene ha en helt annen kjennskap til barnet, noe som vil gi enda bedre nytte av opplæringen. Opplæringen vil også kunne tilpasses bedre. Som departementet selv skriver, er «mulighetene for å tilpasse opplæringen til behovene større etter at barnet har flyttet inn i fosterhjemmet».

Barneombudet mener at departementets argumenter ikke veier tungt nok til å unnlate innføring av en slik plikt. Etter vårt syn vil en plikt være langt mer oppklarende for alle parter, slik at fosterforeldrene vet hva de har å forholde seg til ved oppdragets start. Samtidig er barneverntjenesten på sin side klar over hva de skal tilby og det vil være enklere å planlegge til det beste for barna og familien. Vi mener derfor at en plikt for barneverntjenesten til å gi nødvendig opplæring og veiledning vil være langt mer forutsigbart for alle parter. Samtidig vil det kunne forebygge uklarheter og unødvendige konflikter mellom barnevernet og fosterforeldre. At en plikt til å gi opplæring underveis i plasseringen kan følge av fosterhjemsavtalen, er etter vårt syn ikke tilstrekkelig, da avtalene kan variere og endres. Det er uheldig om oppfølgingen praktiseres ulikt i hver enkelt sak på bakgrunn av hva som blir regulert i fosterhjemsavtalen. En forskriftsbestemmelse vil i langt større grad sikre en felles forståelse av hvilke plikter barneverntjenesten har overfor fosterfamilier og hva fosterforeldrene forplikter seg til å motta ved oppstart av oppdraget.

2.3 Innholdet i opplæringen

Departementet har foreslått at krav om opplæring skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger. Barneombudet støtter dette. Nasjonale faglige anbefalinger vil føre til et mer likeverdig tilbud og sikre mer ensartet praksis.

3. Plikt til å dokumentere vurderingen av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem

Departementet foreslår at det inntas en bestemmelse i forskriften som fastslår kommunens plikt til å dokumentere vurderingene av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.

Barneombudet støtter forslaget. Vi mener dette er spesielt viktig for å sikre barnets og familiens rettsikkerhet og at det vil kunne bidra til et grundigere arbeid fra barneverntjenestens side. Vurderinger i barnevernssaker skal ta utgangspunkt i barnets beste. Det bør derfor komme tydelig frem hvordan man har vurdert barnets beste, herunder behovet for omsorg og utvikling, ved plassering i fosterhjem.

I vår rapport «De tror vi er Shitkids» så vi store mangler i barneverntjenestens dokumentasjon av sentrale vurderinger i saksbehandlingen.¹ Dette underbygger behovet for å presisere dokumentasjonskrav i lov eller forskrift. Vi mener større krav til dokumentasjon av vurderinger barneverntjenesten foretar seg vil kunne bidra til større forståelse av barnevernets arbeid og hvorfor beslutninger treffes. I tillegg vil dette sikre både notoritet og et bredere beslutningsgrunnlag for Fylkesnemnda og domstolen. EMD har pekt på manglende dokumentasjon i sin kritikk av Norge den senere tid. Bestemmelser som setter krav til at barneverntjenesten dokumenterer sine vurderinger vil kunne sikre dette i større grad.

4. Ansvar for godkjenning av fosterhjem

Departementet viser til at det i Prop. 73L ble vedtatt at ansvaret for godkjenning av fosterhjem skal overføres til omsorgskommunen. I tråd med denne beslutningen må det også gjøres endringer i fosterhjemsforskriften.

Barneombudet støtter derfor at ansvaret for godkjenning av fosterhjem skal overføres til omsorgskommunen. Omsorgskommunen vil alltid være den kommunen som kjenner barnet best og være i best stand til å se hva barnet har behov for. Dersom dette kombineres med et krav til helsekartlegging for alle barn som plasseres utenfor hjemmet, har vi tro på at fosterhjemsomsorgen kan bli bedre i fremtiden. Vi ser imidlertid behovet for en viss grad av fleksibilitet på dette området, slik at det bør åpnes for at kommunen kan inngå skriftlig avtale om at fosterhjems kommunen skal foreta den endelige godkjenningen av fosterhjemmet. Uavhengig av dette vil vi også peke på betydningen av et godt samarbeid mellom omsorgskommune og fosterhjems kommune.

5. Oppfølging av fosterhjem

Departementet foreslår å presisere i forskriften at kommunens oppfølging av fosterhjem skal være helhetlig og tilpasset til den enkelte fosterfamilie og det enkelte barn. Departementet legger vekt på at tydeligere krav til oppfølgingen i forskrift kan bidra til mer stabile og trygge fosterhjem for barna ved blant annet å redusere kvalitetsutfordringer og vilkårlige forskjeller mellom kommunene. Departementet foreslår at kravene til innhold innføres som et supplement til dagens minstekrav om antall oppfølgingsbesøk, ikke som en erstatning for disse slik flertallet i fosterhjemsutvalget foreslo.

Barneombudet støtter forslaget om at det presiseres i forskriften at kommunens oppfølging av fosterhjem skal være helhetlig og tilpasset til den enkelte fosterfamilie og det enkelte barn. Barneombudet deler departementets bekymring om at fosterforeldre i dag ikke får tilstrekkelig oppfølging fra kommunen, og at fosterhjemsarbeidet preges av mangel på systemer og rutiner. Det er derfor sentralt at oppfølgingen styrkes, særlig i lys av barnevernreformen. Det er imidlertid viktig at det kommer nasjonale føringer på hvordan oppfølgingen best mulig kan gjennomføres. Vi har i lang tid sett store variasjoner nasjonalt i fosterhjemsomsorgen, og det kan ikke være avhengig av hvor barna bor om de får god hjelp eller ikke. Vi mener derfor det må legges nasjonale føringer på hvordan oppfølgingsarbeidet best mulig kan gjennomføres i tråd med forskriften.

Barneombudet er glad for at dagens krav til antall oppfølgingsbesøk videreføres. Det er viktig at barn i fosterhjem sikres et minimumsantall besøk hvert år. Selv om innholdet i besøkene og hvordan disse legges opp naturlig nok er sentralt, mener vi at barn i fosterhjem best ivaretas med en kombinasjon av krav til antall besøk og en tydelig presisering av hvordan besøkene best mulig kan tilrettelegges det enkelte barn.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet viser til at formålet med endringene i høringsnotatet er å møte flere av de utfordringene som er avdekket på fosterhjemsområdet. Endringene skal bidra til bedre kvalitet i

¹ <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/De-tror-vi-er-shitkids.pdf>

fosterhjemsarbeidet. God oppfølging og opplæring av fosterhjemmene gir først og fremst gevinster for barna og fosterfamilien, men vil også kunne være ressursbesparende for barnevernstjenesten og Bufetat dersom det fører til større stabilitet blant fosterhjemmene og færre flyttinger. Departementet vil komme nærmere tilbake til eventuelle nødvendige bevilgningsendringer i de ordinære budsjettframleggene.

Barneombudet vil påpeke at en viktig forutsetning for god oppfølging av fosterhjem er at barnevernet også har nødvendige ressurser og ansatte. Noen av endringene i fosterhjemsforskriften vil kunne føre til mer arbeid for barneverntjenesten, som må kompenseres gjennom økte midler på budsjettet.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Filip Dominguez
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Vedlegg

Svar på høring om endringer i forskrift om fosterhjem